

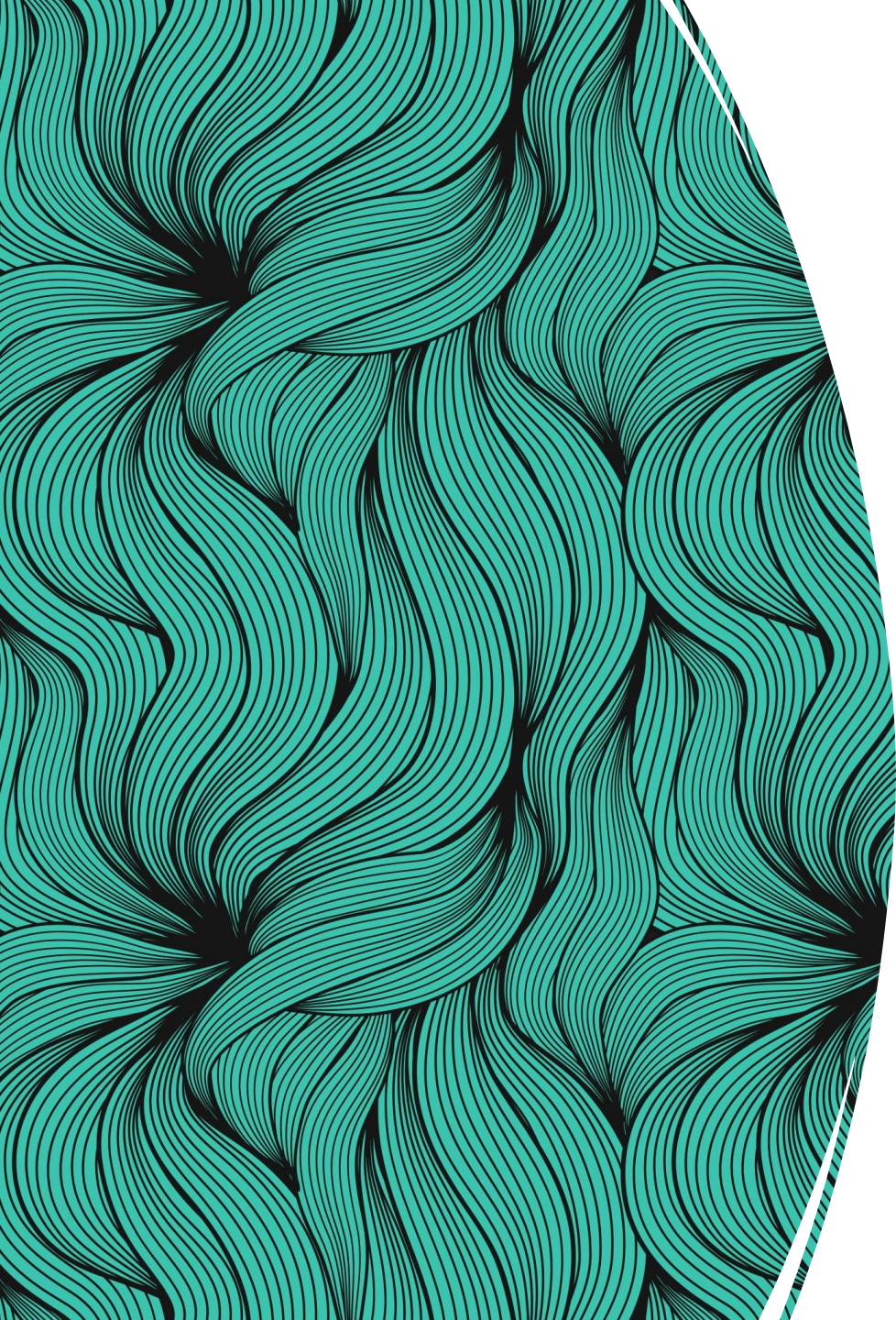


Co-funded by the
European Union

Bezpieczeństwo energetyczne – współczesny wymiar

Dr Anna Wójtowicz

Katedra Unii Europejskiej im. J. Monneta, Kolegium Ekonomiczno-Społeczne, SGH w Warszawie



Energia w ekonomii

- O znaczeniu energii w naukach ekonomicznych świadczy wydzielenie odrębnego obszaru badań określanego jako **ekonomia energii (ang. Energy economics)**.
- **Ekonomia energii** – zajmuje się wykorzystaniem źródeł energii i surowców energetycznych oraz konsekwencjami tego wykorzystania w działalności gospodarczej.

Najważniejsze związki pomiędzy gospodarką a energią:



Tania energia i efektywność energetyczna są kluczowe dla wzrostu gospodarczego

Występuje wyraźny, długookresowy związek między wielkością PKB, a wielkością zużycia energii w gospodarce

System energetyczny

Wszystkie komponenty gospodarki związane z wytwarzaniem, przetwarzaniem, dostarczaniem i zużywaniem energii

(Międzyrządowy Zespół Narodów Zjednoczonych ds. Zmian Klimatu IPCC 2014).

Można wyróżnić:

Rynek energii pierwotnej



Rynek energii wtórnej



Rynek energii finalnej

Energetyka od dawna była przedmiotem regulacji ze strony państwa



Polityka energetyczna – zbiór celów i instrumentów interwencji mających zwiększyć efektywność energetyczną na poziomie podaży i konsumpcji (McGowan, 1996)



Polityka energetyczna obejmuje zbiór działań oficjalnych, które są oparte na przyjętych zasadach oraz działań nieoficjalnych, które mają charakter dyskrecjonalny.

Cechy polityki energetycznej:

Międzynarodowy wymiar

Strategiczny wymiar sektora energetycznego

Wielowymiarowość

Długookresowość i niepewność

Złożony techniczno-naukowy wymiar

Wysoki poziom współzależności pomiędzy różnymi obszarami polityki gospodarczej wpływającymi na sektor energetyczny

Współczesna definicja bezpieczeństwa energetycznego

- Nie traktuje redukcji importu energii jako celu samego w sobie
- uwzględnia poza zależnością od importu, także dywersyfikację dostaw produkcji i dostaw energii oraz dysponowanie rezerwami energii (np. rezerwy gazu ziemnego w magazynach)



Trilemma Index

- Opracowany przez Światową Radę Energetyczną (World Energy Council) ranking krajów przygotowywany corocznie od 2010 r.
- Jest ogólną propozycją oceny polityki energetycznej dla 127 krajów
- **Obejmuje głównie takie obszary jak: bezpieczeństwo, sprawiedliwość i środowisko**
- Uwzględnia też ogólny kontekst krajowy, w tym stabilność makroekonomiczną i polityczną, uwarunkowania prawne i zagrożenie korupcją.

Polityka energetyczna koncentruje się na 3 podstawowych obszarach:

- **Bezpieczeństwie energetycznym (Energy security)** – zdolność do zaspokojenia bieżącego i przyszłego popytu na energię oraz odporność na potencjalne wstrząsy systemowe dotyczące podaży energii na poziomie gospodarki krajowej i/ lub grupy krajów
- **Sprawiedliwości energetycznej (Energy equity)** – zdolność do zapewnienia powszechnego dostępu do energii po przystępnych i uczciwych cenach, zapewniających konkurencyjność gospodarki i jej stabilny wzrost
- **Zrównoważeniu środowiska (environmental sustainability)** – przejście systemu energetycznego w kierunku łagodzenia i unikania potencjalnych szkód dla środowiska oraz skutków zmian klimatu

Ocena polityki energetycznej w 2024 r. (Trilemma Index)



Najwyższy poziom rankingu AAA

Szwecja
Dania
Finlandia
Szwajcaria
Kanada



Ostatni dziesiątka

Niger
Kongo
Benin
Czad
Malawi
Pakistan



Polityka energetyczna jest realizowana za pośrednictwem wielu instrumentów

- **Instrumenty polityczne** – tj. traktaty i porozumienia międzynarodowe oraz mniej formalne , dyskrecjonalne działania tj. nacisk polityczny, w tym także groźby i szantaż
- **Instrumenty ekonomiczne** - wpływają na zachowania graczy poprzez czynniki finansowe pozytywne (dotacje, ulgi podatkowe lub akcyzy, stawki amortyzacyjne, preferencyjne kredyty) albo negatywne, mające charakter egzekucji (podatki od energii lub zanieczyszczeń, handel emisjami itp.)
- **realizacja takich inwestycji jak budowa rurociągów gazowych** – pokazują silne powiązanie między polityką a gospodarką, gdzie kraje budują koalicje wokół jednych projektów starają się nie dopuścić do realizacji innych (np. Nord Stream, Baltic Pipe)

Podział regulacji rynku energii ze względu na zasięg:

- **Porozumienia międzynarodowe** (umowy w ramach WTO i porozumienia klimatyczne tj. protokół z Kioto, porozumienia kopenhaskie, paryskie)
- **Porozumienia regionalne** np. w ramach UE
- **Porozumienia wewnątrzkrajowe** tj. w Polsce ustawa prawo energetyczne.

Najważniejsze cele unijnej polityki energetycznej zostały określone w art. 194 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej i są to:

- zapewnienie funkcjonowania rynku energii i bezpieczeństwa dostaw energii,
- wspieranie efektywności energetycznej i oszczędności energii, a także rozwój nowych i odnawialnych form energii,
- -wspieranie wzajemnych połączeń między sieciami energii.

Dziękuję za uwagę!

